

Kirja kertoo Mikkajärven Roivaisista ja Urho Roivasen sukuhaarasta 12 polven ajalta. Tekstin elävöittämiseksi tekijä kirjoittaa myös esi-isien elinajalle osuneista tunnetuista tapahtumista ja pohtii niiden yhteiskunnallista merkitystä.

Oman mausteensa kirjaan tuovat perimätietoon pohjautuvat tarinat esi-isien ja maahan tunkeutuneiden venäläisten kohtaamisista.

Kirjan sivumäärä on 152 ja siinä on runsas kuvitus.

KIRJA ON OMAKUSTANNE JA VÄLITYSMYYNNISSÄ SUKUSEURAN KAUTTA.

VOIT TILATA SEN SUORAAN TEKIJÄLTÄ: urho.roivanen@outlook.com tai puh. +358 40 719 5945. Hinta on 25 € + toimituskulut.

Urho Roivanen

**KASKIMAILTA
MAAILMAN TURUILLE**

**Mikkajärven Roivaisten ja
Urho Roivasen sukuhistoria**

SISÄLLYSLUETTELO

	LUKIJALLE	8
I. LUKU	MISTÄ MINÄ TULEN? Tutkimusmatkat synnyinseudulle.	11
	Ensimmäinen matka	14
	Toinen matka	16
	Kolmas ja neljäs matka	20
II. LUKU	MATTI VAI LASSI? Esi-isien sukupolvet 1-5.	25
	Sukupuutaulukkona	29
	1. Roiva-suvun kantaisä Niilo Pietarinpoika eli Nicolaus Petri	30
	2. Rakuuna Lassi Niilonpoika – oman sukuhaarani kantaisä	38
	Breitenfeldin taistelu	39
	3. Matti Lassinpoika Roivainen – Mikkajärven 1. isäntä	42
	Suuret kuolonvuodet	43
	4. Lassi Matinpoka Roivainen – Mikkajärven 2. isäntä	46
	5. Matti Lassinpoika Roivainen – Mikkajärven 3. isäntä	48
	Iso- ja Pikkuvihan aika	50
III. LUKU	”KASAKKA VIE KAIKEN, MIKÄ IRTI LÄHTEE”. Viljo Roivaisen tarinoita.	51
	Mitä sissijohtajista tiedetään	54
	Tarina pahasuisesta akasta	55
	Kuolema odotti talvitaipaleella	57
	Mäntyjoen taistelu	58
	Aarrelöytö Pyöreisen rannalta	62
IV. LUKU	VAPAUDEN AJASTA VENÄJÄN VALLAN ALLE. Esi-isien sukupolvet 6-7.	65
	6. Matti Matinpoka Roivainen – Mikkajärven neljäs isäntä	69
	7. Matti Matinpoka Roivainen – Mikkajärven viides isäntä	72
	Mikkajärven alkukodista maailmalle	74

SISÄLLYSLUETTELO

V. LUKU	"ÄL' YLI PÄÄSTÄ PERHANAA". Koljonvirran taistelu.	77
	Sandelsin voitto	81
	Koljonvirta kirjallisuudessa	82
VI. LUKU	AUTONOMIAN AJASTA NYKYAIKAAN. Esi-isien sukupolvet 8 - 10.	85
	8. Taavetti Matinpoika Roivanen	88
	9. Sylvesteri Taavetinpoika Roivanen	92
	10. Aukusti Sylvesterinpoika Roivanen, isoisäni.	97
VII. LUKU	"KUN SUTTA KARKUUN LÄHTEE, NIIN KARHU VASTAAN TULEE". Isäni Lauri Roivanen.	107
	Laurin matka rintamalle	110
	Porin kaupungin vankilaan	112
	Rintamalle tuomiota sovittamaan	114
	Sotavankina Neuvostoliitossa	115
	Palautus kotimaahan	121
	Paluu siviilielämään	122
	Rovaniemelle radankorjaukseen	123
VIII.LUKU	KAKSI IITAA. Muonamiehen tytär ja savupirtin mummo.	125
	Muonamiehen tytär Ida Roivanen	127
	Savupirtin mummo Mukura-lita	134
IX. LUKU	12. ROIVASTEN SUKUPOLVI. Kirjoittajan tarina.	141
	VIITELUETTELO	150

Kesän 2018 sukkokouksen jälkeen olimme vaimoni kanssa Viljo Roivaisen vieraina Varpaisjärvellä. Silloin kuulin Viljolta suvussa säilyneitä tarinoita venäläisten harjoittamasta terrorista Suomessa ja eritoten suvun asuinsijoilla 1700-luvulla Isonvihan ja Pikkuvihan aikana.

Minusta oli hienoa, että tuollaista suullista perimätietoa on säilynyt ja siksi ehdotin Viljolle kertomusten tallentamista. Niin sovimme videoinnista, jonka sitten toteutimme 22.8.2018 Viljon kotona Varpaisjärvellä.

Koin itseni etuoikeutetuksi kuunnellessani yhden päivän ajan jännittäviä ja mielenkiintoisia tarinoita, jotka hän esitti rauhallisesti ja ilmeikkäästi Savon murteella. Tuon videon pohjalta esitän seuraavassa kuulemani tarinat.

SUVUN PERIMÄTIETO

Suren Pohjansodan aikana 1700 - 1721 Ruotsi oli joutunut alakynteen ja venäläiset ryhtyivät miehittämään Suomea. Erityisen vaikeaa siviiliväestöllä oli venäläisen sotilasvallan aikana 1714 - 1717. Silloin sotilas- ja kasakkaosastoja liikkui ilman järjestettyä huoltoa, jolloin siviilit pakotettiin antamaan elintarpeet ja majoituksen. Siinä sivussa sitten ryöstettiin naisia ja lapsia orjiksi sekä tapettiin ja murhattiin vastaan hangoittelevia.

Ruotsista ei apua herunut

Ihmiset olivat tuohon aikaan hyvin tiukoilla, koska Ruotsi oli tarvinnut miehiä ja korottanut veroja ja nyt venäläisten terrorista tuli todellinen uhka selviytymiselle. Siksi kuninkaalta pyydettiin apua, mutta tämä lähetti vain upseereita talonpojista koostuvien joukkojen johtajiksi. Upseerit kuitenkin osoittautuivat kelvottomiksi ja siksi talonpojat alkoivat muodostaa sissiporukoita, joiden johtajiksi valittiin kyvykkäimmät miehet.

Mitä sissijohtajista tiedetään

Karjalan pojat -lehden nro 1/1958 -artikkelissa Y. Kärkkäinen kertoo Pohjois-Karjalan kansanjohtajista ja sissipäälliköistä. Ehkä tunnetuin heistä oli Olli Tiainen, sitten oli Mikko Sallinen ja Lauri Roivas sekä Rädyn veljekset. Näistä Lauri Roivas ja toinen Rätty vaikuttivat hattujen sodan eli Pikkuvihan aikana vuonna 1742. Siitä päättelen, että Viljon nimeltä mainitsemattomat ”kolme talonpoikaisjohtajaa” ovat Lauri Roivas ja Rädyn veljekset.

Mikko Sallinen oli köyhä talonpoika Koveron Konnunniemen kylästä. Häntä nimitettiin kansan tarinoissa kenraaliksi ja Lauri Roivasta kapteeniksi. Näistä miehistä tuli talonpoikaisjoukkojen johtajia sen jälkeen, kun kelvottomista ruotsalaisupseereista oli luovuttu. Heidän avullaan silloinen Kymenkartanon ja Savonlinnan lääni säästy venäläisten hävitykseltä. Sittemmin Lauri Roivas pyysi Ilomantsin kihlakunnan oikeudelta todistusta sodan aikaisesta toiminnastaan ja valtiolta jonkinlaista palkkiota. Tätä pyyntöä puolsi maaherra Stiernstedt esittäen 20 taalarin korvausta Roivaalle ja hänen etevimmille taistelutovereilleen.¹

Sana kulki vihollisen liikkeistä

Puolustautumisen kannalta oli tärkeää tuntea vihollisen liikkeitä. Kun Pietarin seudulta lähti Suomeen päin sotilas- tai kasakkaosastoja, alkoi sana kiertää vihollisen tulosta. Venäläisten tiedettiin kulkevan tuttuja teitä, jolloin osattiin varautua. Kun he tulivat johonkin taloon, piika tai joku muu lähti vaivihkaa viemään viestiä reitillä olevaan seuraavaan taloon.

Venäläiset eivät niinkään etsineet arvoesineitä, vaan he tarvitsivat elintarpeita. Joukkojen huoltoa ei ollut järjestetty, siksi he ryöstivät tarvitsemansa. Tätä taloissa pelättiin, koska ruokaa ei aina riittänyt omalle väellekään. Siksi esimerkiksi Varpaisjärven Lukkarilan tilalla enimmät ruissäkit vietiin piiloon, kun tiedettiin venäläisten olevan liikkeellä. Sanan tullessa kotiin jätettiin vain pari säkkiä ruista ja loput ajettiin kiireesti kahdella hevosella Pyöreisen järven

vastarannalla olevaan latoon heinien alle. Jotta se olisi ollut mahdollista koska hyvänsä, latoa ei koskaan tyhjennetty kokonaan heinistä.

Viljon mukaan venäläiset suuntasivat reissujaan erityisesti Roivaisten talojen kautta. Oletettavasti viholliset olivat tietoisia Lauri Roivaksen järjestämästä vastarinnasta ja siksi halusivat hänet tavoittaa.

Tarina pahasuisesta akasta

Osaan hyvin kuvitella, kuinka katkeraa oli Lammasahon eli Pajujärven Välimäen talon emännästä luovuttaa valmiita leipiä kasakkajoukon tullessa elintarpeita hakemaan. Kun muuta ei voinut, hän antoi ryöstäjille sananruoskaa. Jostain syystä venäläiset eivät siihen reagoineet, vaan jatkoivat rekipelillä ajettua talvitietä pitkin viiden kuuden kilometrin päässä olevaan Lukkarilaan. Siellä he ottivat tarvitsemansa rukiit ja samalla ilmoittivat palaavansa edelliseen taloon ja tappavansa sen pahasuisen emännän. Kun sen kuuli talon piika, hän huomaamatta otti sukset ja hiihti Välimäelle niin nopeasti kuin kykeni. Vähän ajettua rekitietä oli hankala hiihtää ja lopussa oli jyrkkä ylämäki. Se uuvutti voimainsa takaa hiihtäneen piian niin, että taloon astuessaan hän ei oikein sanaa saanut suustaan. Emäntä oli leipomassa leipää ja yllättyneenä tokaisi epäystävällisesti: ”Mittee se näläkämuan piika tänne tulloo.” Siitäkös piika suuttui, peitti kasvonsa ja sanaa sanomatta hävisi ulos. Silloin vasta emäntä säikähti, ryntäsi ikkunaan ja näki siinä samassa pihaan ajaneet venäläiset. Siksi hän heti piilotti kätkyessä nukkuneen lapsensa nurkkaan uuniluudan taakse. Pihalla venäläiset tunnistivat ulos tulleen piian, mutta antoivat hänen mennä. Heillä oli muuta mielessä. Kasakkakersantti halusi toteuttaa uhkauksensa ja osoitti kahdelle riskille miehelle tehtävän. Käsken saatuaan nämä painuivat sisään ja sanaa sanomatta tarttuivat emäntään ja työnsivät hänet tuliseen leivinuuniin.

”Kasakka vie kaiken, mikä irti lähtee”

Ihmisten vieminen Pietarin orjamarkkinoille oli osa venäläisten harjoittamaa

Olisivatko Isonvihan kasakat olleet tällaisia?

Kasakkaleiri Venäjän-Japanin sodan aikaan Guntshulinissa 1904-1905

Kuva: HK19540215:1 CC BY 4.0, Museovirasto kuvakokoelmat.

terroria. Oivallista ryöstösaalista olivat naiset ja pikkulapset, koska heistä sai hyvän hinnan. Lapsista kelpasivat eritoten 2-3-vuotiaat, koska sellaiset eivät tarvinneet liiaksi huolenpitoa ja sopeutuivat parhaiten uusiin oloihin. Vanhemmat lapset olisivat muistaneet vanhempansa ja kaivanneet kotiinsa. Tällaiselta kohtalolta suomalaiset halusivat varjella lapsiaan.

Eräs Viljon tarinoista kertoo mainitun kylän Kellomäen talosta, joka on viiden kuuden kilometrin päässä Lukkarilasta. Oli kaunis kesäpäivä, kun talon väki havaitsi kahden tai kolmen miehen lähestyvän oikopolkua pitkin syvän notkon kautta. Tuli hätä, kun arvattiin, millä asialla kutsumattomat vieraat olivat.

Perheessä näet oli vuoden ikäinen lapsi, joka oli lattialla leikkimässä. Hänet oli äkkiä saatava piiloon. Kellä lienee sitten välähtänyt, että kaivoon! Pihan alareunassa oli syvä vinttikaivo, joka oli varustettu pitkällä nostopuomilla. Sitten vain lapsi saaviin ja saavi puomin avulla kaivon pohjalle. Onneksi kaivossa oli vain vähän vettä kuivan kesän takia. Lopuksi kaivo suljettiin kannella, jonka aukosta puomi mahtui kulkemaan. Silloin jo venäläiset tulivat tupaan ja havaitsivat lattialla lojuvat lelut ja rupesivat kyselemään, missä lapsi on. Vastaukseksi tuli, että naapurissa leikkimässä saman ikäisen kanssa. Siinä sitten jäivät odottelemaan lapsen paluuta ja samalla ihmettelivät, miksi kaivon puomi on alhaalla. Tähän talon väki selitti, että kuivan kesän takia on pakko pitää saavia vedessä, muuten se ravistuu ja vuotaa. Selitys kelpasi ja aikansa odoteltuaan miehet kyllästyivät ja menivät matkoihinsa.

Kökönmäen ukko istui väärässä paikassa

Venäläisten raakuudesta kertoo tarina vanhasta ja vaivaisesta ukosta. Hänen asuinpaikkaansa nimitettiin Kökönmäeksi sen takia, kun talon lähellä oli kanto, jonka päässä ukko aina istua kökötti. Siinä kai oli mukava katsella ympärilleen. Toisaalta se oli paikka, jota kautta venäläiset usein kulkivat ja joka siksi koitui ukon kohtaloksi – venäläiset ampuivat hänet. Mikähän vihollisia olisi ärsyttänyt – sekö että ukko oli olemassa?

Kuolema odotti talvitaipaleella

Monta kertaa ongelmien parasta hoitoa on ennakoiminen ja ennalta ehkäisy. Tätä periaatetta sovelsi talonpoikaisjoukko, jonka johtajana arvelen olleen Lauri Roivas. Tämä perustuu Viljon kertomukseen venäläisestä 36 hevosen kolonnasta, joka talvella lähti kohti Suomea....